

TESPAM*Türkiye Enerji Stratejileri ve Politikaları Araştırma Merkezi***SURİYE ENERJİ SEKTÖRÜNDE MEVCUT DURUM
VE STRATEJİK GELECEK: 2100'E UZANAN BİR PERSPEKTİF***Petrol-Gaz Ruhsat Haritası, Elektrik Krizi, Bölgesel Finansman ve Jeopolitik Denge Arasında Suriye*

TESPAM ENERJİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2026

TESPAM

I. GİRİŞ

Aralık 2024'te Esat rejiminin çöküşüyle birlikte Suriye, on dört yılı aşkın bir iç savaşın enkazından yeni bir devlet inşası sürecine girmiştir; mamafih bu geçiş, ilk bakışta salt askerî-siyasi bir dönüşüm olarak okunsa da, kısa sürede enerji, finansman ve bölgesel denge eksenli, çok katmanlı bir yeniden yapılanma sürecine evrilmiştir. Nitekim TESPAM'ın Aralık 2024 tarihli "Suriye'de Güncel Gelişmeler Işığında Yeni Dinamikler ve Enerji Kaldırıcı" başlıklı raporunda ortaya konan tespitler -Halep Harekâtı'nın zamanlaması, PYD kontrolündeki sahaların ülke ekonomisi ve terörün finansmanı bakımından taşıdığı ağırlık, Türkiye garantörlüğünde kurulacak bir düzenin bölgesel dengeleri nasıl yeniden şekillendireceği- aradan geçen on sekiz aylık süreçte büyük ölçüde teyit edilmiştir (Akyener, 2024a).

Bugün geline nokta Suriye; bir yandan petrol-gaz sahalarının yeniden merkezi hükümet kontrolüne geçtiği ve bu sahalar üzerinde -aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacağı üzere- yoğun bir uluslararası ruhsat trafiğinin yaşandığı, öte yandan elektrik krizinin toplumsal bir isyan potansiyeli taşıyacak boyutlara ulaştığı, bununla birlikte Katar, Suudi Arabistan, Türkiye ve bazı BM kurumlarının da içinde bulunduğu çok aktörlü bir finansman-enerji mimarisinin inşa edildiği bir dönemden geçmektedir. İşbu raporda; Suriye'nin petrol-gaz potansiyeli ile bu alanda kimin hangi sahayı, hangi tarihte ve ne şartla aldığı; elektrik şebekesinin mevcut hâli ve fiyatların toplumsal-siyasi yansımaları; Katar LNG'si ve Türkiye'nin gaz-elektrik ihracatı; yatırım-finansman ihtiyacı; normalleşme ve tersine göç; güvenlik meseleleri; nüfus ve büyüme beklentileri; para transferindeki güçlükler; Katar-Suudi finansmanı; ABD'li şirketlerin konumu; Türkiye'nin dış politika duruşu; İsrail tehdidi ve Rusya'nın -aşağıda görüleceği üzere askerî olarak küçülen fakat ticari olarak paradoksal biçimde büyümeye çalışan rolü geniş bir perspektiften ele alınacak, akabinde 2100 yılına uzanan bir projeksiyon sunulacaktır.

Küresel enerji projeksiyonlarına dair metodolojik çerçeve, Kızılelma-3: Güçlü Türkiye İçin Enerji Anahtarı adlı çalışmada ortaya konan uzun-vadeli senaryo kurgusu yaklaşımından beslenmektedir (Akyener, 2024b); işte tam da bu noktada, kısa vadeli konjonktürel gelişmelerin yanına, yüzyıl ölçeğinde bir bakış açısı da eklenecektir. Velhasıl, bu çalışma, hem güncel bir durum tespiti hem de -TESPAM'ın kurumsal metodolojisine sadık kalınarak kurgulanmış- ileriye dönük bir senaryo çalışması niteliği taşımaktadır.

II. SURİYE ENERJİ SEKTÖRÜNÜN MEVCUT DURUMU

II.1. Petrol ve Doğalgaz Potansiyeli, Rezervler ve Üretim Seyri

Savaş öncesinde günlük 380.000 varil petrol ve yaklaşık 900 milyon kübik fit gaz üreten Suriye (Wood Mackenzie, 2026), çatışma döneminin en ağır yıllarında üretimini adeta sıfıra yakın seviyelere indirmek zorunda kalmıştır; 2019 itibarıyla günlük üretim 15.000-30.000 varile kadar gerilemiş, sahaların önemli bir bölümü DAESH'in ve akabinde PYD/SDG'nin eline geçmiştir (Middle East Forum, 2026). Esat'ın devrilmesinin ardından üretim toparlanma sürecine girmiş olsa da, üretim rakamlarına dair kaynaklar arasında hatırı sayılır bir tutarsızlık göze çarpmaktadır: Wood Mackenzie ve Rudaw kaynaklı veriler 2025 sonu-2026 başı için günlük 105.000-115.000 varillik bir bandı işaret ederken (Rudaw, 2026), Reuters'ın Mayıs 2026 tarihli haber analizi toplam yerli üretimin 2025'te ancak günlük 35.000 varil civarında kaldığını, ülkenin en büyük sahası el-Ömer'in dahi günlük yalnızca 5.000 varil verdiğini ortaya koymaktadır (New Arab, 2026; OilPrice.com, 2026a). Bu farklılığın, muhtemelen "resmî kapasite" ile "fiilî, sahada doğrulanmış üretim" arasındaki ayırmadan kaynaklandığı değerlendirilmekle birlikte; TESPAM olarak kayıt dışılık sürecinin de kısmen devam

ettiği gerçeği ile birlikte, yerel bağlantılardan aldığımız bilgiler ışığında üretimin 110 bin varil seviyelerinde olduğunu tahmin etmekteyiz.

İlgili üretim tahminlerinden petrol sektörüyle ilgili sürece geri dönüldüğünde, yakın geçmişte dönüm noktasının Şubat 2026'da yaşandığından bahsedilebilecektir. Şam yönetimi ile SDG arasında imzalanan 14 maddelik anlaşma çerçevesinde, ülkenin en büyük sahası olan el-Ömer petrol sahası, Tabiyeh gaz sahası ve Haseke Vilayeti'ndeki diğer stratejik varlıklar merkezi hükümete devredilmiştir (Wood Mackenzie, 2026; Al Jazeera, 2026a). Bu devir, Dünya Bankası verilerine göre merkezi hükümetin ülke petrol üretimindeki payını yaklaşık %20'den %88'e yükseltmiştir (World Bank, 2026). TESPAM'ın 2024 tarihli raporunda, PYD kontrolündeki 48 sahada toplam 6,9 milyar varil petrol eşdeğeri rezerv bulunduğu ve mevcut tesislerle günlük 210.000 varile kadar üretim potansiyeli olduğu tespit edilmiştir (Akyener, 2024a); işte bugün gelinen noktada bu potansiyelin devlet eliyle -yabancı ortaklıklar aracılığıyla- değerlendirilmesinin önü fiilen açılmış durumdadır. Wood Mackenzie, kalan keşfedilmiş rezervleri en az 1,3 milyar varil petrol eşdeğeri olarak hesaplarken, offshore alanların tamamen bakir kaldığını, bugüne kadar tek bir arama kuyusunun dahi açılmadığını özellikle vurgulamaktadır (Wood Mackenzie, 2026). Diğer taraftan TESPAM tarafından elde edilen bazı bilgiler, Esat döneminde Rusların Lazkiye açıklarında büyük bir doğalgaz keşfi yaptıklarını da vurgulamaktadır. Lakin bu bağlamda somut bir veri mevcut değildir.

II.II. Ruhsat ve Anlaşma Süreçlerinde Güncel Gelişmeler

2025 sonundan bu yana Suriye Petrol Şirketi'nin (SPC) imzaladığı mutabakat zabıtları ve hizmet sözleşmeleri incelendiğinde, sektörün üç ayrı ekseninde -offshore, onshore mevcut sahaların rehabilitasyonu ve yeni "yeşil" sahaların ihalesi- eşzamanlı olarak hareketlendiği görülmektedir. Bu tabloyu, aktör-aktör ortaya koymak isabetli olacaktır:

- Chevron & Power International Holding (Katar): 4 Şubat 2026'da SPC ile imzalanan mutabakat zaptı, ülkenin offshore petrol-gaz varlıklarının geliştirilmesini kapsamaktadır. SPC CEO'su Yusuf Kablavi'nin (Qeblawi) imzaladığı bu anlaşma, Frank Mount (Chevron Kurumsal İş Geliştirme Başkanı) ve Erik Keskula (Power International Holding CEO'su) tarafından da onaylanmış, Mayıs 2026 itibarıyla Chevron, SPC'ye seçilen bir offshore blokta geliştirmeye geçmeye hazır olduğunu resmen bildirmiştir (Discovery Alert, 2026; OilPrice.com, 2026b). Yakın zamanda 2026'da ilk sondajların başlaması öngörülmektedir (OilPrice.com, 2026b). Bu gelişmeler Rusların daha önce keşif yaptığı yorumlarını da doğrulamaktadır.
- QatarEnergy – TotalEnergies – ConocoPhillips konsorsiyumu: 12 Mayıs 2026'da Doha'da imzalanan mutabakat zaptı, Akdeniz'de yer alan offshore 3 No'lu Blok'un teknik değerlendirmesini kapsamaktadır (TotalEnergies, 2026; SaudiGulf Projects, 2026). TotalEnergies için bu anlaşma, 1988-2011 arasında SPC ile sürdürdüğü ortaklığın on beş yıl aradan sonra yeniden tesisi anlamına gelmektedir. Şirket bu süre zarfında yalnızca marka ve tasarım haklarının korunmasına yönelik sınırlı ödemeler yapabilmıştır (Rigzone, 2026). Bu konsorsiyum, Chevron-Power International hattına kıyasla hâlâ teknik değerlendirme aşamasında olup nispeten daha geride durmaktadır (Discovery Alert, 2026).
- Gulfsands Petroleum (İngiltere): Kuzeydoğu Suriye'deki 26 No'lu Blok'a ilişkin üretim paylaşım sözleşmesi kapsamında, SPC'nin Şubat-Mart 2026'da Hurbet Doğu ve Yusufiye sahalarının denetimini devralmasının ardından, Dicle (Dijla) Ortak İşletme Şirketi yeniden faaliyete geçirilmiştir. SPC, Gulfsands ve Sinochem'in katıldığı yönetim kurulu toplantısı 23 Nisan 2026'da Şam'da gerçekleştirilmiştir (Gulfsands, 2026).

- ConocoPhillips & Novaterra Energy (ABD): Kasım 2025'te imzalanan mutabakat zaptı, Deir ez-Zor'daki Conoco gaz tesisinin rehabilitasyonunu ve birkaç gaz sahasının geliştirilmesini kapsamaktadır. SPC CEO'suna göre bu anlaşmanın bir yıl içinde günlük 4-5 milyon metreküplük ilave gaz üretimi sağlaması beklenmektedir (MEED, 2026). Nisan 2026 itibarıyla Conoco sahasındaki boru hattı güzergâhında mayın temizleme çalışmaları sürmektedir (Jerusalem Post, 2026).
- ADES (Suudi Arabistan): 5 Nisan 2026'da imzalanan uygulama anlaşması çerçevesinde, Humus Vilayeti'ndeki gaz sahalarının işletilmesi ve geliştirilmesi ADES'e devredilmiştir. Saha teslimleri Temmuz 2026'da tamamlanarak çalışmalar fiilen başlamıştır (Al-Monitor, 2026). Bu anlaşmanın, ilk altı ayda gaz üretiminde %25'e varan bir artış sağlaması beklenmektedir (Al Majalla, 2026a).
- Baker Hughes – Hunt Energy – Argent LNG (ABD) & TAQA – ACWA Power (Suudi Arabistan): Şubat 2026'da açıklanan konsorsiyum, kuzeydoğu Suriye'de 4-5 arama sahasını kapsayacak şekilde petrol-gaz arama ve üretim faaliyetlerine girişmeyi planlamaktadır (Al Majalla, 2026a).
- TotalEnergies & Eni: SPC CEO'sunun açıklamalarına göre bazı onshore arama ruhsatlarının bu iki Avrupalı şirkete verilmesi planlanmaktadır. Ancak Avrupalı majörlerin -ABD'li rakiplerine kıyasla- daha temkinli bir tavır sergilediği, siyasi ve güvenlik desteğinin görece zayıf kalmasının bu temkinde belirleyici olduğu değerlendirilmektedir (OilPrice.com, 2026b).
- Shell (Hollanda): El-Ömer sahasındaki payını tamamen SPC'ye devrederek sektörden çekilmiştir. Bu çekiliş, şirketin Irak'taki Mecnun sahasından (2018) ve Nijerya'daki karasal varlıklarından (2024) çekilme örüntüsüyle tutarlı, yüksek riskli coğrafyalardan sistematik bir uzaklaşma stratejisinin parçası olarak okunmaktadır (OilPrice.com, 2026b).
- Soyuzneft (Rusya): Suriye'nin kuzeyinde ellerinde bulunan üretim ruhsatlarını devam ettirmeye çalışmaktadır.
- Diğer: Özellikle ABD menşeli birçok özel şirket, ABD'nin siyasi desteği ile Suriye'de yer alan onshore üretim sahalarını almaya çalışmaktadır. Bazı sözler ve ön anlaşmalar yapılmış olsa da, henüz resmi olarak süreç netleşmemiştir.

SPC CEO'su Yusuf Kablavi'nin Nisan 2026'da MEED'e verdiği demeç, sektörün hedeflerini somut biçimde ortaya koymaktadır. Kuzeydoğunun devralınmasından önce günlük 10.000-15.000 varil olan üretim, 2026 başında 100.000 varile ulaşmıştır. Hedef, bu rakamı yıl sonuna kadar iki katına çıkarmak, 2029 sonuna kadar ise -offshore hariç- günlük 800.000 varile ulaşmaktır (MEED, 2026). Kablavi ayrıca, ülkede 15-17 adet el değmemiş "yeşil blok" bulunduğunu, bunların büyük bölümünde ağırlıklı olarak petrol, bir kısmında ise gaz rezervi olduğunu belirtmiştir (MEED, 2026). Al Majalla'nın (2026a) aktardığı 2026-2030 dönemine yayılan üç aşamalı yol haritası ise şöyledir:

- Birinci aşamada (2026) düşük maliyetli kuyu bakımı ve temel altyapı onarımıyla günlük 45.000 varillik ek üretim ve %25-50 gaz artışı hedeflenmekte;
- İkinci aşamada (2027-2028) su enjeksiyonu ve yeni nesil üretim teknolojileri ile üretimin arttırılması, boru hattı yenilemeleri, Humus ve Baniyās rafinerilerinin modernizasyonu ile günlük 150.000 varil kapasiteli yeni bir rafinerinin devreye alınması öngörülmekte;
- Üçüncü aşamada (2028-2030) ise sahaların tam anlamıyla yeniden geliştirilmesi ve offshore altyapısının kurulması, Türkiye ve Avrupa'ya uzanan bir gaz ihracat hattının inşası planlanmaktadır.

II.III. Petrol Sektörünün Gidişatına Dair Değerlendirme

Yukarıda ortaya konan gelişmelerden hareketle, birkaç tespiti öne çıkarmak yerinde olacaktır. Birincisi, sektördeki en somut ve en hızlı ilerleyen trendin -tıpkı TESPAM'ın 2024 raporunda öngörüldüğü üzere (Akyener, 2024a)- ABD ekseninde olduğu görülmektedir. Chevron-Power International Holding ortaklığının hem imza tarihi hem de sondaja geçiş takvimi bakımından QatarEnergy-TotalEnergies-ConocoPhillips konsorsiyumunun önüne geçmesi, Washington'ın Şam üzerindeki siyasi-güvenlik nüfuzunun ticari alana da yansıdığı bir göstergesidir. İkincisi, Avrupalı majörlerin -TotalEnergies ve Eni özelinde- geri dönüşünün, ABD'li şirketlere kıyasla daha temkinli, adım adım ilerleyen bir seyir izlediği; bu temkinin, hem kurumsal risk iştahı hem de AB'nin ayrı ve Sezar Yasası'nın kaldırılmasından bağımsız işleyen yaptırım rejiminden kaynaklandığı anlaşılmaktadır (Risk Advisory, 2026).

Üçüncüsü ve belki de en dikkat çekici husus, Türkiye'nin bu ruhsat haritasında -en azından yukarı akış (upstream) petrol-gaz arama ve üretim sözleşmeleri özelinde- doğrudan bir imzacı olarak yer almamasıdır. Ankara'nın Suriye enerji denklemindeki ağırlığı, IV. Bölüm'de ayrıntılandırılacağı üzere, esas itibarıyla transit (Kilis-Halep hattı), elektrik ihracatı ve planlanan offshore arama anlaşması üzerinden kurulmaktadır. Hâlbuki kara sahalarındaki fiilî üretim ortaklıkları ABD, Katar, Suudi Arabistan ve -kısmi ölçüde- İngiltere (Gulfsands) arasında paylaşılmış durumdadır. Bu tablo, Türkiye'nin Suriye'deki nüfuzunun güvenlik ve transit-altyapı eksenli kaldığını, doğrudan saha sahipliği eksenli olmadığını göstermektedir. İşte tam da bu noktada, TESPAM'ın önerdiği -offshore arama anlaşması üzerinden Doğu Akdeniz'deki konumunu pekiştirme-stratejisinin, Ankara için yukarı akış alanındaki bu görece boşluğu telafi edecek en gerçekçi kapı olduğu değerlendirilmektedir. Tabii bunlara ek olarak, özellikle Haseke'nin kuzeyinde yer alan kara sahalarından Türk girişimcilerin de paye alabilmesi hem sürdürülebilir kalkınma hem de ilişkilerin geliştirilmesi için önemlidir.

Dördüncüsü, üretim rakamlarındaki tutarsızlığın ötesinde, gerçekten paradoksal olan bir gelişme dikkat çekmektedir. Şam yönetimi Batı'ya yönelmiş ve Moskova ile mesafeli bir söylem benimsemiş olmasına karşın, 2026 yılı itibarıyla Rusya, İran'ın Esat'ın devrilmesiyle birlikte petrol sevkiyatını durdurmasının ardından, Suriye'nin fiilî anlamda en büyük ham petrol ve akaryakıt tedarikçisi konumuna yükselmiştir. Rusya kaynaklı sevkiyatlar 2026'da %75 artışla günlük 60.000 varile ulaşmış, SPC yetkilileri Türkiye ile alternatif bir tedarik anlaşması arayışının şimdiye dek sonuçsuz kaldığını itiraf etmiştir (New Arab, 2026; OilPrice.com, 2026c). Bu durum, Rusya'nın askerî varlığının sınırlı iki noktada kalmasına karşın (bkz. VIII. Bölüm), ticari-enerji kaldırıcının fiilen büyüdüğü anlamına gelmektedir. Moskova'nın Suriye üzerindeki nüfuzunun, üs sayısı ile değil, günlük ihtiyaç duyulan petrolün üçte birini karşılayan bir tedarik zinciriyle ölçülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Nitekim Suriyeli ekonomist Kerem Şaar'ın da uyardığı üzere, bu bağımlılık, ABD'nin Rusya'ya yönelik olası yeni bir yaptırım dalgasında Suriye'yi de dolaylı olarak vurabilecek bir kırılma taşımaktadır (New Arab, 2026).

Velhasıl, petrol sektörünün gidişatı; kısa vadede iyimser rakamlarla süslenen resmî hedefler (2029'a kadar günlük 800.000 varil) ile sahadaki gerçek üretim rakamları arasındaki makasın nasıl kapanacağına, offshore keşiflerin -henüz tek bir kuyu dahi açılmamışken- ne ölçüde ticari bir potansiyele dönüşeceğine ve Rusya'ya duyulan geçici fakat derinleşen tedarik bağımlılığının siyasi bir krize dönüşüp dönüşmeyeceğine bağlı olarak şekillenecektir. Hiç şüphesiz, bu üç değişkenin her biri, aynı zamanda Türkiye'nin sektördeki konumunu -transit hattından saha sahipliğine doğru genişletme fırsatını- de doğrudan etkileyecektir.

Her şeye rağmen TESPAM tarafından ortaya koyulan rezerv potansiyeli, Suriye'nin uygun yatırım ortamı sağlanması durumunda 10 yıl içinde günlük 1 milyon varil civarında üretim seviyelerini yakalayabileceğini ortaya koymaktadır.

II.IV. Elektrik Şebekesinin Mevcut Durumu

Savaş öncesinde 9,5 gigawatt (9.500 MW) üretim kapasitesine sahip olan Suriye'nin elektrik altyapısı, çatışmalar, kablo hırsızlığı ve bakımsızlık nedeniyle 1,5-1,6 gigawatt seviyesine kadar gerilemiştir (Enab Baladi, 2026a). Mevcut kurulu kapasite 5.500 MW olmakla birlikte fiilî üretim ancak 2.000 MW civarında seyretmekte, buna karşılık talep 7.000 MW'ı bulmaktadır (Al Majalla, 2026b). Bu açık, Şam'da günde yalnızca iki saat, bazı bölgelerde ise 18-20 saati bulan kesintiler şeklinde kendini göstermektedir (Al Jazeera, 2025a; Al Majalla, 2026b). Yenilenebilir enerji kapasitesi ise 350 MW ile son derece sınırlı kalmaktadır.

Elektrik Bakanlığı'nın şebeke onarımı için ihtiyaç duyduğu tutar 2,4 milyar dolar olarak hesaplanmakta, fakat bu kaynak hükümetin elinde bulunmamaktadır (Al Majalla, 2026b). Bu açığı kapatmak amacıyla hükümet özelleştirme ve serbestleştirme adımlarına yönelmiş; Deir Ali Santrali kamu-özel ortaklığı (KÖİ) modeliyle özel bir şirkete devredilmiş, Şam'da 24 lisanslı özel jeneratör işletmecisi faaliyete geçmiştir (Al Majalla, 2026b). Bununla birlikte yabancı yatırımda süreklilik sorunları yaşanmakta; örneğin bir Emirati enerji şirketiyle 2021'de imzalanan sözleşmenin uygulama yetersizlikleri sebebiyle feshi gündeme gelmiştir (Al Majalla, 2026b).

II.V. Elektrik Fiyatları ve Toplumsal-Siyasi Etkileri

Suriye'de elektrik krizi, salt bir arz sorunu olmaktan çıkıp doğrudan bir toplumsal huzursuzluk kaynağına dönüşmüştür. Şubat 2025'te hükümet, elektrik tarifelerinde konut, ticari, sanayi ve tarımsal kullanım için %300 ile %585 arasında değişen zamlar yapmış; bazı faturalar 60 kat artmıştır (Energynews.pro, 2025). Bu artışlar, %90'ı yoksulluk sınırının altında yaşayan bir toplum için (Al Arabia Law, 2026) tam anlamıyla dayanılmaz bir yük hâline gelmiştir. 29 Ocak 2026'da Şam'da, Enerji Bakanlığı önünde vatandaşların düzenlediği oturma eylemleri, artan elektrik faturalarına karşı doğrudan bir protesto niteliği taşımıştır (Enab Baladi, 2026b).

Enab Baladi'nin (2026b) aktardığı bir uzman değerlendirmesine göre, meselenin özü kilovat-saat başına nominal fiyat değil, fiyat ile ücretler arasındaki orandır. Irak ve Türkiye'de asgari ücretle binlerce kilovat-saat satın alınabilirken, Suriye'de bu miktar ancak 771 kWh ile sınırlı kalmakta, bu da Lübnan'ın kriz dönemindeki seviyesine denk düşmektedir. Bu tablo, "Suriye'de elektrik hâlâ en ucuz elektriklerden biridir" söyleminin gerçeklikle örtüşmediğini açıkça ortaya koymaktadır. Tarihsel olarak da yakıt ve elektrik fiyatlarındaki ani artışlar, otoriter ya da geçiş dönemindeki rejimler için en hassas kırılma noktalarından birini oluşturmaktadır. İşte tam da bu noktada, Suriye'de elektrik faturaları, yönetimin meşruiyetini sınanan ilk somut ekonomik gösterge hâline gelmiş bulunmaktadır.

III. BÖLGESEL ENERJİ DESTEK MEKANİZMALARI

III.I. Katar'ın LNG Desteği ve Arap Gaz Boru Hattı

Katar, Suriye'nin elektrik krizini hafifletmek amacıyla Mart 2025'ten itibaren devreye soktuğu finansman modeliyle bölgesel enerji denkleminde belirleyici bir aktör hâline gelmiştir. Katar Kalkınma Fonu (QFFD) tarafından finanse edilen düzenleme kapsamında, sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) Ürdün'ün Akabe Limanı'na taşınmakta, burada yüzer gazlaştırma tesisi aracılığıyla gaza dönüştürülüp Arap Gaz Boru Hattı üzerinden Suriye'nin güneyindeki Deir Ali Santrali'ne pompalanmaktadır (Kurdistan24, 2025; OilPrice.com, 2025). Bu

düzenleme ABD'nin de zımni onayıyla hayata geçirilmiş, ilk aşamada 400 MW'lık ek üretim kapasitesi sağlanmıştır (Jusoor, 2025).

Bununla birlikte, Ocak 2026'da devreye giren ve yıllık yaklaşık 1,45 milyar metreküp gaz sağlayan Ürdün-Suriye anlaşmasına dair önemli bir jeopolitik incelik bulunmaktadır. BESA Merkezi'nin (2026) analizine göre, mevcut boru hattı konfigürasyonu itibarıyla bu gazın önemli bir kısmı fiilen İsrail kaynaklıdır ve Ürdün ile Mısır üzerinden takas ve yeniden satış düzenlemeleriyle "Ürdün" ya da "Katar LNG'si" olarak yeniden markalanmaktadır. Bu düzenleme, hem Şam yönetiminin İsrail'e olan bağımlılığını açıkça kabul etmeden enerji ihtiyacını gidermesine, hem de İsrail'in resmi bir normalleşme anlaşmasına girmeden satmak istediği doğalgazına müşteri bulmasına katkı sağlamasına imkân tanımaktadır. Böylece bütün taraflar için siyasi inkâr edilebilirlik korunmuş olmaktadır (BESA Center, 2026).

III.II. Türkiye'nin Gaz ve Elektrik İhracatı

29 Mayıs 2025'te imzalanan ve doğalgaz, elektrik, madencilik ile petrol alanlarını kapsayan geniş çaplı enerji iş birliği anlaşması, Türkiye-Suriye ilişkilerinin savaş sonrası en kapsamlı çerçevesini oluşturmuştur (Middle East Eye, 2025). Bu anlaşmanın en somut çıktısı, Haziran 2025'te tamamlanan ve Ağustos 2025'te işletmeye alınan Kilis-Halep doğalgaz hattıdır. Hat üzerinden Azerbaycan'ın Şah Deniz sahasından SOCAR eliyle taşınan gaz, günlük 6 milyon metreküpe varan kapasiteyle Halep Termik Santrali'ne ulaştırılmakta ve yaklaşık 900 MW'lık elektrik üretimine katkı sağlamaktadır (Jamestown, 2026; Washington Institute, 2025a). Bu proje, Türkiye-Azerbaycan-Suriye-Katar dörtlü finansman mimarisinin somut bir örneğidir. Gaz Azerbaycan'dan, transit Türkiye'den, finansman ise Katar'dan sağlanmaktadır (Jamestown, 2026).

Türkiye ayrıca doğrudan elektrik ihracatı planlamaktadır. Birecik üzerinden Halep'e 2026'nın ilk çeyreğinde 900 MW'a varan elektrik akışı hedeflenmekte, bu kapasitenin ilerleyen dönemde 500 MW daha artırılması öngörülmektedir (The National, 2025). Kalyon ve Cengiz gibi Türk şirketleri, Katar'ın UCC Holding'i ve ABD merkezli Power International Holding ile birlikte 7 milyar dolarlık bir stratejik iş birliği anlaşması imzalamış; bu anlaşma 4 gaz santrali üzerinden 5.000 MW ve 1.000 MW'lık bir güneş enerjisi santrali inşasını kapsamaktadır (Washington Institute, 2025a). Türkiye-Katar ortaklığında toplam 14 milyar dolarlık şehir altyapısı taahhüdü verilmiş, bu kapsamda Şam Uluslararası Havalimanı'nın yeniden inşası için 4 milyar dolar ayrılmıştır (Atlantic Council, 2025).

2026 yılı içinde Türkiye'nin Suriye açıklarında bir offshore enerji arama anlaşması imzalaması beklenmektedir. Bu adımın Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi nezdinde MEB (münhasır ekonomik bölge) kaygılarını yeniden gündeme getirebileceği değerlendirilmektedir (Middle East Eye, 2025). Bu bağlamda, TESPAM'ın 2024 raporunda öngörülen "Suriye'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni ve Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki MEB alanlarını tanıyabileceği" senaryosunun (Akyener, 2024a) fiilî bir enerji-diplomasi enstrümanına dönüşme potansiyeli taşıdığı görülmekte; nitekim yukarıda II.III altında ele alındığı üzere, bu offshore girişim, Ankara'nın yukarı akış alanındaki mevcut boşluğunu telafi edecek en somut adım olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'nin bu süreçteki nihai vizyonu, Basra Körfezi, Hazar, Akdeniz ve Karadeniz'i birbirine bağlayan "Dört Deniz" konseptidir. Fkat bu konsept şimdilik yasal bir çerçeveden ve finansman mimarisinden yoksun, yalnızca Kilis-Halep hattı üzerinden somutlaşmış bir vizyon olarak durmaktadır (Jamestown, 2026).

IV. FİNANSMAN, YATIRIM İHTİYACI VE PARA TRANSFERİ SORUNLARI

IV.I. Yaptırımların Kaldırılması ve Bankacılık Sisteminin Yeniden Entegrasyonu

Suriye'nin uluslararası finansal sisteme yeniden entegrasyonu, 2025-2026 döneminde kademeli fakat kararlı bir seyir izlemiştir. Trump yönetimi 13 Mayıs 2025'te yaptırımların kaldırılacağını duyurmuş, 30 Haziran 2025 tarihli 14312 sayılı İcra Emri ile Suriye yatırım programının temelini oluşturan altı icra emri yürürlükten kaldırılmıştır (OFAC, 2025). Bu sürecin nihai ve en kalıcı adımı ise 18 Aralık 2025'te, 2026 Mali Yılı Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasası (NDAA) kapsamında Sezar Yasası'nın (Caesar Act) tamamen yürürlükten kaldırılmasıyla atılmıştır (SNHR, 2025; Curtis, 2025). Sezar Yasası'nın kaldırılması, önceki yaptırım rejiminin en kritik özelliği olan "ikincil yaptırım" (secondary sanctions) mekanizmasını ortadan kaldırmış; böylece ABD dışındaki bankalar ve şirketler, Suriye ile meşru ticari faaliyette bulunmaları hâlinde artık ABD yaptırımlarına maruz kalma riski taşımamaktadır (SNHR, 2025).

Bu gelişme özellikle muhabir bankacılık ilişkileri açısından belirleyici olmuştur. Önceki dönemde bankalar, Suriye ile bağlantılı işlemleri dolaylı olarak dahi işleme aldıkları takdirde "suç ortaklığı" riskiyle karşı karşıya kalmakta, bu nedenle çoğu banka Suriye bağlantılı bütün ilişkileri toptan sonlandırma yoluna gitmekteydi (SNHR, 2025). Mayıs 2025'te ABD Mali Suçlarla Mücadele Ağı (FinCEN), ABD'li bankaların Suriye Ticaret Bankası ile muhabir hesap ilişkisi kurmasına izin veren istisnai bir düzenleme yayımlamış, SWIFT transferleri 2025 yılı ortasında yeniden başlamıştır (Wood Mackenzie, 2026; OFAC, 2025). Merkez Bankası Başkanı Abdulkader Husrieh, Sezar Yasası'nın kaldırılmasının ülkeye egemen kredi notu (sovereign credit rating) alma imkânı tanıyacağını, bunun düşük bir notla başlasa dahi uluslararası yatırımcılar için bir yol haritası oluşturacağını belirtmiştir (PBS News, 2025).

Bununla birlikte, AB ve İngiltere'nin yaptırım rejimleri ABD'den bağımsız işlemektedir. Hedefli yaptırımlar (Esat ve yakın çevresine yönelik olanlar dâhil) büyük ölçüde yürürlükte kalmaya devam etmektedir (Risk Advisory, 2026). Bu da yatırımcılar için çok katmanlı bir uyum (compliance) ortamının hâlâ geçerli olduğu, "ABD'de yaptırım kalkması" ile "tüm dünyada serbest ticaret" arasında doğrudan bir eşitlik kurulamayacağı anlamına gelmektedir.

IV.II. Katar-Suudi Finansmanı ve Yeniden İnşa Fonu

Katar ve Suudi Arabistan, Nisan 2025'te Suriye'nin Dünya Bankası'na olan 15,5 milyon dolarlık borcunu birlikte ödeyerek, ülkenin on dört yıl aradan sonra Uluslararası Kalkınma Birliği'nden (IDA) yeniden kredi alabilmesinin önünü açmıştır (World Bank, 2026; Bloomberg, 2025). Rakamsal olarak küçük görünen bu adım, kurumsal düzlemde belirleyici olmuştur; zira Suriye bu sayede Dünya Bankası'nın imtiyazlı kredi mekanizmalarına yeniden erişim kazanmıştır (Observer Diplomat, 2025). Aynı iki ülke ayrıca, BM Kalkınma Programı (UNDP) koordinasyonunda kamu çalışanlarının üç aylık maaşlarını karşılamak üzere 89 milyon dolarlık bir destek paketi de sağlamıştır (Arab News, 2025).

Şubat 2026'da Riyad'da düzenlenen Future Investment Initiative (FII) forumunda Suudi Arabistan, 100'den fazla Suudi şirketinin dâhil olduğu 47 anlaşma ile toplam 6,4 milyar dolarlık bir yatırım paketini duyurmuştur; bu, yaptırımların kalkmasından bu yana Suriye'ye yönelik tek seferde açıklanan en büyük yatırım paketidir (House of Saud, 2026). Elaf Fonu, Halep'teki iki havalimanının geliştirilmesi için 2 milyar dolar ayırmış; STC'nin fiber-optik altyapı yatırımı, ACWA Power'ın enerji projeleri ve Flynas'ın havacılık iş birliği gibi somut projeler devreye girmiştir (House of Saud, 2026; Forbes, 2026). Türkiye-Katar ekseninde ise 14 milyar dolarlık şehir altyapısı taahhüdü söz konusudur (Forbes, 2026).

Ancak Forbes'un (2026) aktardığı Arap Reform Girişimi analizine göre, bu finansman mimarisinde ciddi bir kurumsal boşluk bulunmaktadır. Körfez ülkelerinin taahhüt ettiği toplam 28 milyar dolarlık mutabakat zabitlerine karşılık, AB'nin 2026-2027 dönemi için ayırdığı 620 milyon avro ile Dünya Bankası'nın elektrik iletim hattı için tahsis ettiği 146 milyon dolar toplamda yalnızca 766 milyon dolarlık kurumsal/çok taraflı finansmana denk düşmektedir. Bu, yaklaşık 36:1 oranında, şartsız ikili sermayenin, kurumsal denetim ve şeffaflık şartına bağlı finansmana ağır bastığı anlamına gelmektedir. Ekonomik karar alma süreçlerinin Yüksek Ekonomik Kalkınma Konseyi ve Suriye Yatırım Otoritesi gibi doğrudan cumhurbaşkanlığına bağlı iki kurumda yoğunlaştığı, anlaşmaların büyük çoğunluğunun bağlayıcı olmayan mutabakat zabitleri düzeyinde kaldığı ve şartların kamuoyuyla paylaşılmadığı belirtilmektedir (Forbes, 2026). Bu tablo, Suriye'nin 216 milyar dolarlık toplam yeniden inşa ihtiyacına kıyasla (World Bank, 2026), mevcut sermaye akışının ölçek olarak yetersiz, yapı olarak ise şeffaflıktan yoksun kaldığını ortaya koymaktadır.

IV.III. ABD'li Şirketlerin Pozisyonu

11 Kasım 2025'te Ahmed eş-Şara'nın Beyaz Saray'ı ziyaret etmesi -1946'daki bağımsızlıktan bu yana bir Suriye devlet başkanının gerçekleştirdiği ilk ziyaret olma özelliğiyle- ABD-Suriye ilişkilerinde sembolik bir dönüm noktası olmuştur (Just Security, 2025). Bu siyasi yakınlaşmanın ticari yansıması, II.II'de ayrıntılandırıldığı üzere, özellikle petrol-gaz sektöründe somutlaşmaktadır. Chevron'un offshore atılımı ve ConocoPhillips'in hem offshore konsorsiyum hem de Novaterra ortaklığı üzerinden çift kanallı bir varlık göstermesi, ABD'li şirketlerin Avrupalı rakiplerine kıyasla belirgin bir hız avantajı yakaladığını ortaya koymaktadır. Halliburton ve Baker Hughes gibi saha hizmeti devlerinin de -Hunt Energy ve Argent LNG ile birlikte- Suriye'ye dönüş ihtimali güçlenmektedir (Al Majalla, 2026a; Rudaw, 2026).

26 Mart 2026'da Washington'da düzenlenen ABD-Suriye Enerji Sempozyumu'nda "Dört Deniz" konsepti resmî düzeyde tartışılmış olsa da, bu vizyonun hayata geçirilmesi için ne bir finansman mimarisi ne de imzalanmış bir çerçeve anlaşması bulunmaktadır (Jamestown, 2026). Washington Institute'un (2026a) değerlendirmesine göre, Suriye Petrol Şirketi (SPC) içindeki kurumsal anlaşmazlıklar, zayıf kurumlar ve şeffaf olmayan iş uygulamaları, büyük ABD'li şirketlerin dahi temkinli yaklaşımını sürdürmesine neden olmaktadır.

V. NORMALLEŞME SÜRECİ, TERSİNE GÖÇ VE DEMOGRAFİK DİNAMİKLER

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) verilerine göre, 8 Aralık 2024'ten bu yana yaklaşık 1,63 milyon Suriyeli yurt dışından geri dönüş yapmıştır (UNHCR, 2026a). 2025 yılı sonu itibarıyla küresel mülteci sayısındaki %3'lük düşüşün başlıca nedeni, Afganistan, Suriye ve Sudan'a yönelik dönüşlerdeki belirgin artış olmuştur (UNHCR, 2026b). Buna karşın, halen 4,9 milyon Suriyeli mülteci statüsünü korumakta, ayrıca ülke içinde yaklaşık 7,4 milyon kişi yerinden edilmiş durumda bulunmaktadır (USA for UNHCR, 2026). Türkiye halen 2,87-3,2 milyon kayıtlı Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır (IOM, 2026).

Dönüş eğilimlerine ilişkin 2025 UNHCR Bölgesel Niyet Anketi'ne göre, mültecilerin yalnızca %18'i önümüzdeki 12 ay içinde kesin dönüş niyeti taşımakta, %70'ten fazlası ise dönüşü geçici veya keşif amaçlı olarak tanımlamakta ve bunu ekonomik uygulanabilirlik, güvenlik ve temel hizmetlere erişim koşullarına bağlamaktadır (IOM, 2026). Bu veri, TESPAM'ın 2024 raporunda öngörülen "Suriye'nin yeniden yapılanması sayesinde Türkiye'nin misafir ettiği mültecilerin önemli bir bölümünü huzur içinde geri gönderebileceği" senaryosunun (Akyener, 2024a) gerçekleşmekte olduğunu, fakat bu sürecin öngörülenden daha yavaş ve koşullu ilerlediğini göstermektedir. 2026 itibarıyla 25,6 milyonluk toplam nüfusun 15,6 milyonu (%61'i) hâlâ insani yardıma muhtaç durumdadır (UNHCR, 2026b); bu da nüfus artışı ve ekonomik büyüme

beklentilerinin, temel insani ihtiyaçların karşılanmasına sıkı sıkıya bağlı kalacağı anlamına gelmektedir. Dönüş hareketlerinin sürdürülebilirliği, esas itibarıyla konut, su, sağlık ve eğitim altyapısının onarım hızına ve -bu çalışmanın merkezi tezlerinden biri olan- elektrik arzının istikrarına bağlı kalmaya devam etmektedir.

VI. GÜVENLİK SORUNLARI

VI.I. İç Güvenlik, DEAŞ Tehdidi ve Toplumsal Çatışmalar

Suriye'nin güvenlik mimarisi, merkezi otoritenin pekişmesine rağmen kırılgan kalmaya devam etmektedir. Kasım 2025'te Suriye, DEAŞ'a Karşı Küresel Koalisyon'a katılmış olsa da (Risk Advisory, 2026), Aralık 2025'te Palmira'da iki ABD askeri ve bir sivil tercümanın DEAŞ saldırısında hayatını kaybetmesi, örgütün hâlâ operasyonel kapasiteye sahip olduğunu göstermiştir. Bu saldırı, ABD'nin karşı saldırılarını ve akabinde İngiltere-Fransa ortak DEAŞ vurgusunu tetiklemiştir (Risk Advisory, 2026). Uzmanlar, hükümetin mevcut şartlar altında tehdidi yönetebildiğini, fakat DEAŞ'ın kararlı ve toplu bir saldırı düzenlemeyi tercih ettiği bir anda bu kapasitenin zorlanacağını değerlendirmektedir (Risk Advisory, 2026).

Temmuz 2025'te Süveyda'da Bedevi aşiretleri ile Dürzi milisler arasında patlak veren, akabinde hükümet güçlerinin de dâhil olduğu çatışmalar son derece yıkıcı sonuçlar doğurmuştur: resmî soruşturma komisyonu raporuna göre 1.760 kişi hayatını kaybetmiş, 2.188 kişi yaralanmış, 36 köy tahrip olmuş ya da yakılmıştır (Security Council Report, 2026). Bu olay, ülkenin etnik-mezhepsel çeşitliliğinin yönetilmesindeki kırılganlığı ve İsrail'in Dürzi topluluğu "koruma" söylemi altında iç meselelere doğrudan müdahil olma kapasitesini açıkça ortaya koymuştur.

VI.II. İsrail Tehdidi ve Güney Suriye Meselesi

Esat rejiminin çöküşünün hemen ardından, 8-9 Aralık 2024'te İsrail Savunma Kuvvetleri, 1974 Ayrılma Anlaşması ile oluşturulan tampon bölgeyi işgal etmiş; kısa sürede yaklaşık 350 kilometrekarelik bir alanı kontrol altına almıştır (NBC News, 2024). 2026 ortası itibarıyla bu alan 665 kilometrekareye genişlemiş, dokuz askerî mevzi kurulmuş, Aralık 2024'ten bu yana yaklaşık 1.000 hava saldırısı ve 400'den fazla kara harekâtı gerçekleştirilmiştir (Crisis Group, 2026). Sadece Haziran 2026'da Dera ve Kuneytra vilayetlerinde 300'e yakın operasyon/ihlal kaydedilmiştir (The Defense Post, 2026).

5-6 Ocak 2026'da Paris'te ABD arabuluculuğunda gerçekleştirilen görüşmelerde taraflar bir istihbarat paylaşım mekanizması ve Ürdün merkezli üçlü koordinasyon merkezi konusunda mutabakata varmıştır (EPC, 2026). Ancak 20 Mart 2026'da İsrail'in Süveyda'daki Dürzi-hükümet çatışmalarına müdahil olarak Suriye ordu mevzilerini vurması, görüşme sürecini fiilen durma noktasına getirmiştir (EPC, 2026). Netanyahu hükümeti, Şam'a kadar uzanan bir bölgenin silahsızlandırılmasını talep ederken, Şam yönetimi 8 Aralık öncesi sınırlara dönülmesini ve 1974 Ayrılma Anlaşması'na bağlı kalınmasını savunmaktadır; eş-Şara, ülkesinin bu süreçte 1.000'den fazla hava saldırısı ve 400'den fazla kara harekâtının "mağduru" olduğunu açıkça dile getirmiştir (Crisis Group, 2026).

28 Şubat 2026'da patlak veren İsrail-İran çatışması, bu gerilimi bölgesel bir boyuta taşımıştır. Her iki tarafın Suriye hava sahasını ihlal eden füze parçaları can kaybına yol açmış, Haseke'deki eski bir ABD üssü Irak kaynaklı bir saldırıya hedef olmuştur (Security Council Report, 2026). Bu tablo, TESPAM'ın 2024 raporunda "İsrail'in her fırsattan istifade etmeye çalışan" bir aktör olarak tanımlandığı öngörüsünü (Akyener, 2024a) doğrulamaktadır; nitekim İsrail bugün hem doğrudan askerî müdahale hem de dolaylı enerji bağımlılığı

(Ürdün üzerinden gaz ihracatı ve ABD’li Yahudi kökenli petrol şirketleri) yoluyla Suriye'nin iç dengeleri üzerinde çok boyutlu bir nüfuz inşa etmiş durumdadır.

VII. SANAYİ VE TİCARET ALANINDAKİ GELİŞMELER

İç savaş Suriye'ye hiç şüphesiz büyük bir yıkım getirmiştir; mamafih, göç eden nitelikli Suriyelilerin gittikleri ülkelerde -özellikle ABD, Avrupa, İngiltere ve Türkiye'de- kurdukları etkin lobiler ve ticari ağlar, binlerce yıla dayanan Suriye toplumunun ticari kabiliyetini diasporal bir düzeyde çok daha uluslararası bir zemine taşımıştır. Nitekim bugün, esas itibarıyla ABD'nin kurguladığı ve Türkiye'nin fiilen desteklediği bir düzlemde başlayan yeniden toparlanma süreci, hızlı bir ivmeyle birlikte hem sanayi hem de ticaret alanında Suriye'ye büyük atılımları ve fırsatları beraberinde getirmektedir. Tabii sanayi ve ticaret alanlarındaki bu ivmelenmenin enerji altyapısına sıkı sıkıya bağlı olduğu unutulmamalı; ancak işte tam da bu noktada, ilgili gelişmelerin enerji talebinin ticari bir zeminde hızlı yükselişine de katkı sağlayacağı, ülkenin genel kabiliyetlerinin -VIII. Bölüm'de ayrıntılandırılacağı üzere- bu süreçte köklü biçimde değişeceği öngörülmektedir.

VII.1. Diaspora Sermayesi ve Türkiye Üzerinden Geri Dönüş

Binlerce yıla dayanan ticari kabiliyetlere haiz olan Suriye toplumu, hızlı bir geri dönüşe şimdiden başlamış durumdadır. Türkiye Ticaret Bakanlığı'na bağlı TOBB verilerine göre, Mayıs 2026'da Türkiye'de kurulan 840 yabancı ortaklı şirketin 425'i Suriyeli girişimciler eliyle kurulmuş; bu sayede Suriyeliler, yabancı yatırımcılar arasında en fazla şirket kuran grup olma konumunu sürdürmüştür (Enab Baladi, 2026c; Levant24, 2026). Yabancı sermayenin bu şirketlerdeki payı %85,3'e ulaşmakta, bu da Suriyeli diasporanın Türkiye ekonomisindeki ağırlığının hâlâ güçlü biçimde sürdüğünü göstermektedir. Bu birikim, savaş öncesinden bu yana Gaziantep, İstanbul, Mersin ve Hatay gibi illerde kurulan 10.000'i aşkın Suriyeli şirketin doğal bir uzantısıdır (Levant24, 2026).

Building Markets'ın Mart-Nisan 2026'da 704 Suriyeli KOBİ sahibiyle gerçekleştirdiği kapsamlı ankete göre, girişimcilerin önemli bir kısmı faaliyetlerini Suriye'ye taşıma ya da genişletme hazırlığı içindedir; ancak altyapı, finansmana erişim, güvenlik ve düzenleyici belirsizlik hâlâ ciddi engeller olarak öne çıkmaktadır (Building Markets, 2026). Bu tablo, Suriyeli Diyalog Merkezi ile Türkiye'deki Suriyeli İş İnsanları Derneği'nin (SURIAD) ortak çalışmasında da teyit edilmekte; diaspora sermayesinin kurumsal biçimde örgütlenip stratejik olarak yönlendirilmesi hâlinde istikrar sağlayıcı bir güç işlevi görebileceği, aksi hâlde ikinci kuşak yatırımcılar arasında geri dönüş isteğinin sessizce aşınabileceği vurgulanmaktadır (Syrian Dialogue Center, 2026).

Türkiye'nin güneydoğusundaki birçok sanayi tesisi bu süreçte Suriye'de ofis açmaya, yatırım yapmaya, hatta bazı durumlarda -ihracat imkânlarının cazibesıyla- üretimlerinin önemli bir kısmını Suriye'ye kaydırmaya başlamıştır. Türkiye-Suriye İş Konseyi eski yönetim kurulu üyelerinden Hakan Bucak'ın aktardığı üzere, sınıra 40 kilometre uzaklıktaki Akçakale'de savaş nedeniyle kapatılan bir taş ocağının yeniden açılması tek başına 150-200 kişilik istihdam yaratacak, benzer yatırımların art arda geleceği öngörülmektedir (Daily Sabah, 2025). Türkiye'nin Suriye'ye ihracatı 2025'te %70 artışla 2,6 milyar dolara ulaşmış, DEİK bünyesindeki Türkiye-Suriye İş Konseyi orta vadede bu rakamın 10 milyar dolara çıkarılmasını hedeflemektedir (Enab Baladi, 2026c). Bu ekonomik yakınlaşmaya paralel olarak, Aralık 2024'ten bu yana Türkiye'den 650.046 Suriyeli ülkesine geri dönmüş, geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı son beş yılda %38,5 azalarak yaklaşık 2,3 milyona gerilemiştir (Enab Baladi, 2026c).

VII.II. Çin'in “Arka Kapı” Stratejisi ve Sanayi Bölgeleri

Suriye'de sanayi bölgelerine yönelik teşvikler bu dönemde belirgin biçimde genişletilmiştir; 2025 yılında yürürlüğe giren yeni Yatırım Yasası, herhangi bir sona erme (sunset) şartı öngörmeksizin kalıcı vergi ve gümrük muafiyetleri tanımakta, yatırımcı erişimini ise Suriye Yatırım Ajansı üzerinden merkezi bir lisanslama sistemiyle düzenlemektedir (Middle East Institute, 2026). İşte tam da bu noktada, Çin'in söz konusu fırsatları -ABD'nin siyasi baskısına rağmen- “arka kapı” süreçleri üzerinden değerlendirdiği görülmektedir. Pekin'in yaklaşımı, enerji sektöründe temkinli bir geri çekilme, sanayi ve altyapıda ise sessiz fakat kararlı bir genişleme şeklinde iki ayrı eksenle ilerlemektedir: Sinopec'in 2024'te süresi dolan sözleşmesi yenilenmemiş, CNPC tam çekilme talebinde bulunmuş, Sinochem ise AB yaptırımlarının mirasıyla donmuş durumdadır (Next Century Foundation, 2026).

Buna karşılık Çin bağlantılı Fidi Contracting, Mayıs 2025'te imzalanan bir mutabakat zaptıyla Humus ve Şam yakınlarında yirmi yıllığına bir milyon metrekareyi aşan serbest bölge alanı devralmış; Hassia ve Adra'da ek serbest ticaret bölgesi anlaşmaları imzalanmış, Nisan 2026'da Rakka'da bir çimento fabrikası anlaşması akdedilmiş, Ekim 2025'te ise “Queen Vivian” gemisiyle savaştan bu yana ilk doğrudan sevkiyat olma özelliğiyle 16.000 ton Çin çeliği Suriye'ye ulaştırılmıştır (Next Century Foundation, 2026). Telekomünikasyon alanında Huawei, savaş öncesinden kalma konumunu pekiştirerek Suriye mobil altyapısının yarısından fazlasını elinde bulundurmakta; ABD'nin bu bağımlılığın derinleşmesi konusundaki açık uyarılarına karşın, Çin'in maliyet avantajı Şam yönetiminin alternatif arayışını fiilen güçleştirmektedir (Next Century Foundation, 2026). Karam Shaar Advisory'nin de vurguladığı üzere, Pekin'in tercihi büyük sermaye taahhütlerinden çok, düşük risk iştahıyla yürütülen ticaret ve özel sektör anlaşmalarına dayanan “sermaye-hafif” bir modeldir (Karam Shaar Advisory, 2026).

Velhasıl, Suriye'nin sanayi ve ticaret alanındaki bu çok yönlü canlanması -diaspora sermayesinin Türkiye üzerinden geri akışı, Körfez ve ABD kaynaklı yatırımlar, Çin'in arka kapı stratejisi- enerji talebini de doğrudan etkileyecek bir büyüme dinamiği yaratmaktadır. Nitekim bu dinamiğin enerji dengesi üzerindeki somut yansımaları, aşağıda VIII. Bölüm'de ele alınacaktır.

VIII. ENERJİ DENKLEMİ

Yukarıdaki bölümlerden de anlaşılabilceği üzere, Suriye ekonomisi, nüfus, sanayi ve finans gibi birçok alanda küllerinden yeniden doğarak hızlı bir büyüme trendinin içine girmektedir. Bu büyüme, enerji alanında Suriye'de talebin beklenenin çok ötesinde büyüyeceğine işaret etmekte; işte tam da bu noktada, ülkenin enerji denklemini doğru okuyabilmek için önce savaş öncesindeki tüketim yapısına, ardından da günümüzdeki tahmini tabloya bakmak isabetli olacaktır.

VIII.I. Savaş Öncesi Enerji Tüketim Yapısı

2011 yılında Suriye'nin toplam birincil enerji arzı (TPES) yaklaşık 20,4 milyon ton eşdeğer petrol (Mtoe) seviyesindeydi; bu rakam, savaşın etkisiyle 2017'ye gelindiğinde 8,9 Mtoe'ye, yani %56'ya varan bir düşüşle neredeyse yarı yarıya gerilemiştir (EBSCO Research Starters, 2026). Elektrik üretimi 2010'da yaklaşık 29,5 milyar kilovatsaat (kWh) düzeyindeydi, tüketim ise 25,7 milyar kWh olarak gerçekleşmişti; üretimin %94-96'sı fuel-oil ve doğalgazla çalışan termik santrallerden, geri kalan %4-6'lık dilim ise başta Fırat üzerindeki Tışrin ve Fırat barajları olmak üzere hidroelektrik kaynaklardan sağlanıyordu (Wikipedia, 2026a; EBSCO Research Starters, 2026). Yenilenebilir enerjinin payı ise neredeyse tamamen ihmal edilebilir düzeydeydi;

hidroelektriğin toplam elektrikteki payı dahi 1990'ların başındaki %20 seviyesinden, Fırat'ın debisindeki düşüşle birlikte 2010'a gelindiğinde %5-6'ya kadar gerilemişti.

Petrol tarafında Suriye, 2008-2010 ortalamasında günlük 380.000-400.000 varil üretimle bölgesinin önemli bir ihracatçısı konumundaydı; günlük yaklaşık 150.000 varillik ihracatın büyük kısmı başta Almanya, İtalya ve Fransa olmak üzere Avrupa Birliği'ne yönelikti ve bu satışlar 2010'da yaklaşık 3,2 milyar dolarlık bir gelire, yani devlet gelirlerinin yaklaşık dörtte birine tekabül ediyordu (Wikipedia, 2026a). Doğalgaz üretimi ise 2011'de 8,7 milyar metreküp (bcm) seviyesindeydi; Mısır'dan Ürdün üzerinden gelen Arap Gaz Boru Hattı ithalatı son derece marjinal bir tamamlayıcı unsurdur ve zaten 2010-2011 arasında %60 gerileyerek 2012'de tamamen durmuştu (EIA, 2015). Kısacası savaş öncesi Suriye, petrolde net ihracatçı, doğalgazda ise kendine büyük ölçüde yeten bir enerji ekonomisiydi.

VIII.II. Günümüzdeki Tahmini Denklem: Tersine Dönen Bir Ülke

Bugün gelinen noktada tablo neredeyse tam anlamıyla tersine dönmüş durumdadır. Yukarıda II.IV'te ortaya konduğu üzere, mevcut kurulu elektrik kapasitesi 5.500 MW olsa da fiilî üretim ancak 2.000 MW civarında seyretmekte, yenilenebilir kapasite ise toplamın yalnızca %6'sına denk gelen 350 MW ile sınırlı kalmaktadır. Petrol cephesinde ise II.I ve II.III'te ayrıntılandırılan üretim rakamlarındaki belirsizliğe karşın, günlük talebin 120.000-150.000 varil bandında olduğu, buna karşılık yerli üretimin -kaynağa göre değişmekle birlikte- bu talebin ancak bir kısmını karşılayabildiği bilinmektedir; aradaki açığın önemli bölümü artık Rusya'dan gelen sevkiyatlarla (2026'da %75 artışla günlük 60.000 varile ulaşan) kapatılmaktadır. Bu tablo, savaş öncesinin net ihracatçı Suriye'sinden, bugünün çok kaynaklı ithalata muhtaç Suriye'sine geçişin en çarpıcı göstergesidir.

Doğalgazda da benzer bir tersine dönüş yaşanmaktadır: 2011'de 8,7 bcm olan yerli üretim bugün 3 bcm'nin altına gerilemiş (Wikipedia, 2026a), açığın kapatılması ise -III. Bölüm'de ayrıntılandırıldığı üzere- Katar finansmanlı Ürdün hattı, Azerbaycan kaynaklı Kilis-Halep hattı ve Mısır'dan gelen takas sevkiyatları gibi en az dört ayrı dış kaynağa bağlı hâle gelmiştir. TESPAM'ın kendi hesaplamalarına göre, ülkenin bugünkü toplam birincil enerji arzı -resmî istatistiklerin güncel ve güvenilir olmaması nedeniyle ihtiyatla değerlendirilmesi gereken bir tahminle- 10-11 Mtoe bandında olup, bu da 2017'deki 8,9 Mtoe'lik dip seviyeden kısmi bir toparlanmaya işaret etmekle birlikte, 2011 öncesinin yaklaşık yarısına denk düşmektedir. Enerji denkleminin özeti şudur: Suriye, savaş öncesinde petrolde ihracatçı ve gazda kendine yeten bir ülkeyken, bugün elektrikte Türkiye'ye, petrolde Rusya'ya, gazda ise Katar-Azerbaycan-Mısır üçlüsüne bağımlı, çok kaynaklı bir ithalatçı konumuna gerilemiştir; yeniden inşa sürecinin nihai başarısı, büyük ölçüde bu denklemin ne ölçüde ve ne hızla tersine çevrilebileceğine bağlı olacaktır.

IX. 2100 YILINA UZANAN PROJEKSİYONLAR

Kızılirma-3'te ve TESPAM World Energy Outlook 2025'te ortaya konan uzun-vadeli senaryo kurgusu metodolojisinden hareketle (Akyener, 2024b), Suriye'nin enerji sektörüne dair 2100 yılına uzanan bir projeksiyon üç ana senaryo ekseninde ele alınabilmektedir. Bu projeksiyonların doğası gereği spekülasyon olduğu, fakat mevcut trendlerin ve -özellikle II.II ve II.III'te ortaya konan ruhsat haritası ile üretim rakamlarındaki belirsizliğin- makul bir uzantısı olarak kurgulandığı baştan belirtilmelidir. Nüfus projeksiyonlarına dair ortak payda olarak, Birleşmiş Milletler'in orta varyant tahmininin esas alındığı belirtilmelidir; bu tahmine göre Suriye nüfusu 2026'daki 26,5 milyon seviyesinden 2100'e kadar yaklaşık %66-68 artışla 44-45 milyona ulaşacaktır (Our World in Data, 2026). TESPAM projeksiyonlarında da benzer

nüfus trendleri tahmin edilmektedir. Diğer taraftan yukarıdaki bölümlerde anlatılan hususlar da dikkate alındığında, yoğun bir enerji kıtlığı ve açlığı içinde olan Suriye’de kişi başı enerji yoğunluğu ile ilgili üç senaryo aşağıda paylaşılmıştır:

IX.I. İyimser Senaryo: Bölgesel Enerji Merkezi Suriye

Bu senaryoda, Suriye 2030’lu yıllarda petrol üretimini savaş öncesi seviyenin (380.000 varil/gün) üzerine taşımayı başarır; SPC’nin şimdiden hedeflediği 2029 sonu itibarıyla günlük 800.000 varillik üretim (MEED, 2026) -mevcut sahadaki gerçek üretim rakamlarındaki belirsizliğe rağmen- büyük ölçüde tutar; offshore keşifler (Chevron-Power International ve QatarEnergy-TotalEnergies-ConocoPhillips hatları üzerinden) ticari ölçekte üretime dönüşür; Katar-Türkiye-Azerbaycan gaz koridoru genişleyerek Avrupa’ya uzanan bir transit hatta dönüşür ve Suriye, Basra Körfezi ile Akdeniz arasındaki “Dört Deniz” vizyonunun (Jamestown, 2026) merkezi bir düğüm noktası hâline gelir. 2050’lere gelindiğinde elektrik şebekesi tamamen yenilenir, güneş enerjisi kapasitesi -ülkenin coğrafi konumu ve güneşlenme potansiyeli dikkate alındığında- toplam üretimin yarısına yaklaşır.

Rakamsal olarak ifade etmek gerekirse: bu senaryoda kişi başı enerji tüketiminin, Türkiye’nin bugünkü sanayileşme düzeyine yakın bir bandı yakalayarak 2,2-2,5 ton eşdeğer petrole (toe) ulaşması beklenmekte; 45 milyonluk 2100 nüfusuyla çarpıldığında toplam birincil enerji arzının 100-105 Mtoe bandına, yıllık elektrik talebinin ise 180-200 TWh’a yükselmesi öngörülmektedir. Kaynak dağılımında petrol ve gazın payı %35’e gerilerken, güneş ve rüzgârın payı %45-50’ye çıkar; hidroelektrik %5 civarında sabit kalır, nükleer sıfır ve diğer kaynaklar ise %5-10’luk bir dilimi tamamlar. 2100 yılına gelindiğinde Suriye, petrol-gaz gelirlerinin azalan payına karşılık, yenilenebilir enerji ihracatı ve bölgesel enerji-transit gelirleriyle ayakta duran, Türkiye ile entegre bir enerji-ticaret ekosistemi içinde istikrarlı bir ülke konumuna erişir.

IX.II. Orta Senaryo: Kırılgan fakat İşlevsel Denge

Daha muhtemel görülen bu senaryoda, Suriye önümüzdeki on-on beş yıl boyunca mevcut çok aktörlü finansman ve güvenlik dengesini (Türkiye, Katar, Suudi Arabistan, ABD, ticari olarak güçlenen Rusya ve Çin) sürdürür; petrol üretimi, resmî hedeflerin (800.000 varil/gün) gerisinde kalarak 2030’larda 300-400 bin varil/gün bandında istikrar kazanır, offshore potansiyel ise sınırlı kalır. Elektrik krizi kademeli olarak hafifler, ancak enerji fiyatları sosyal huzursuzluğun periyodik bir kaynağı olmaya devam eder. 2050-2100 aralığında küresel enerji dönüşümünün (fosil yakıtlardan uzaklaşma) hızlanmasıyla birlikte, Suriye’nin petrol-gaz odaklı kalkınma modeli aşınır; ülke, tarım, lojistik-transit ve kısmi yenilenebilir enerji ihracatına dayalı, orta gelirli fakat bölgesel güç dengelerine bağımlı bir konumda kalır.

Bu ara senaryoda kişi başı enerji tüketiminin 1,3-1,5 toe bandında kalması, 44 milyonluk nüfusla birlikte toplam birincil enerji arzının 60-65 Mtoe’ye, yıllık elektrik talebinin ise 95-100 TWh’a ulaşması beklenmektedir. Kaynak dağılımında petrol ve gaz %55 gibi hâlâ baskın bir payı korurken, yenilenebilir kaynaklar %30’a, hidroelektrik %5’e, ithal enerji ve diğer kaynaklar ise %10’a karşılık gelir.

IX.III. Kötümser Senaryo: Parçalı ve Enerji Bağımlı Suriye

Bu senaryoda, İsrail-Suriye güvenlik müzakerelerinin tamamen çökmesi, DEAS’ın yeniden güçlenmesi ya da SDG-Şam entegrasyonunun bozulması gibi gelişmeler, ülkenin toprak bütünlüğünü ve merkezi otoritenin enerji sahaları üzerindeki kontrolünü yeniden zayıflatır. Bu durumda Suriye, TESPAM’ın 2024 raporunda da uyarıldığı üzere (Akyener, 2024a), petrol gelirlerinin bir kısmının yeniden kayıt dışı ve terörün finansmanına

hizmet eden kanallara kayması riskiyle karşı karşıya kalır; Rusya'ya duyulan tedarik bağımlılığı ise -VIII. Bölüm'de işaret edildiği üzere- olası bir ABD-Rusya yaptırım krizinde Suriye'yi de dolaylı olarak vuran bir kırılmalıya dönüşür. Elektrik krizi kronikleşir, toplumsal huzursuzluk siyasi istikrarsızlığı besler, yabancı yatırım geri çekilir.

Bu kötümser tabloda, kronikleşen istikrarsızlığın nüfus artışını da frenleyeceği varsayımıyla 2100 nüfusunun 36-38 milyon bandında kalması, kişi başı enerji tüketiminin ise bugünkü kriz seviyelerine yakın 0,5-0,6 toe'de sıkışıp kalması beklenmektedir; bu da toplam birincil enerji arzını yaklaşık 20 Mtoe'ye, yıllık elektrik talebini ise 30-33 TWh gibi düşük bir düzeye hapseder. Kaynak dağılımında ithal fosil yakıtlar %70 gibi ezici bir paya sahip olurken, yenilenebilir kaynaklar ancak %15'te kalır, hidroelektrik %5'i korur, geri kalan %10'luk açık ise karşılanamayan talep olarak şebekede kronik kesintilere dönüşmeye devam eder. 2100 yılına gelindiğinde Suriye, bölgesel enerji mimarisinin merkezinde değil, kenarında; dışa bağımlı, düşük gelirli ve parçalı bir siyasi-ekonomik yapı olarak varlığını sürdürür.

Bu üç senaryonun kesişim noktası, hiç şüphesiz, önümüzdeki on yıllık dönemde atılacak adımlardır. Güvenlik, finansman şeffaflığı, elektrik krizinin yönetimi ve -II.III'te ayrıntılandırılan- petrol sektöründeki ruhsat rekabetinin hangi ekseninde (ABD-Katar mı, yoksa daha dengeli, Avrupa ve Türkiye'yi de içeren bir mimari mi) yerleşeceği, Suriye'nin hangi senaryoya doğru evrileceğini belirleyecek en kritik değişkenler olarak öne çıkmaktadır. Rakamsal aralıkların genişliği -20 Mtoe ile 105 Mtoe arasında beş katına varan bir makas- bizi bu belirsizliğin boyutunu yansıtmaktadır.

X. SONUÇ

Suriye, Aralık 2024'te başlayan dönüşüm sürecinin on sekizinci ayında, enerji sektörü özelinde çok katmanlı fakat kırılmalı bir toparlanma evresindedir. Petrol ve doğalgaz üretimi merkezi hükümet kontrolüne geçmiş, uluslararası şirketler -yukarıda ayrıntılı olarak haritalandırıldığı üzere- kademeli olarak geri dönmüş, yaptırımlar özellikle Sezar Yasası'nın Aralık 2025'te tamamen kaldırılmasıyla büyük ölçüde tarihe karışmıştır. Bununla birlikte, elektrik krizi hâlâ çözülmemiş bir toplumsal-siyasi risk unsuru olarak durmakta; Katar, Türkiye, Suudi Arabistan ve dolaylı olarak İsrail'in birlikte örgütlediği bölgesel enerji desteği, kalıcı bir çözümden ziyade bir "nefes alma alanı" sağlamaktadır.

VII. Bölüm'de ortaya konduğu üzere, bu tablo yalnızca enerjiyle sınırlı değildir: diaspora sermayesinin Türkiye üzerinden geri akışı ve Çin'in arka kapı stratejisiyle genişleyen sanayi-ticaret hattı, Suriye'nin yeniden inşasını enerjinin ötesinde çok boyutlu bir ekonomik canlanmaya dönüştürmektedir. VIII. Bölüm'de ayrıntılandırılan enerji denklemi ise bu canlanmanın kırılmalı zeminini gözler önüne sermektedir; savaş öncesinin petrolde ihracatçı, gazda kendine yeten Suriye'si, bugün elektrikte Türkiye'ye, petrolde Rusya'ya, gazda ise Katar-Azerbaycan-Mısır üçlüsüne bağımlı bir ülkeye dönüşmüş durumdadır. Bu tersine dönüşün ne ölçüde ve ne hızda geri çevrilebileceği, IX. Bölüm'de ortaya konan 20 ile 105 Mtoe arasındaki geniş rakamsal makasın hangi ucuna yaklaşılabileceğini de doğrudan belirleyecektir.

Türkiye, bu sürecin en aktif ve en çok yatırım yapan garantör aktörü konumundadır; Kilis-Halep hattı, planlanan elektrik ihracatı, offshore arama girişimleri ve güneydoğu illerinden Suriye'ye kayan sanayi yatırımları, Ankara'nın Suriye'deki nüfuzunu enerji-diplomasisinin çok ötesine taşıyan bir kapasiteyi ortaya koymaktadır. Mamafih, yukarı akış petrol-gaz ruhsatlarında Türkiye'nin bir imzacı olmaması, Ankara için hem bir eksiklik hem de -offshore girişim üzerinden telafi edilebilecek- bir fırsat penceresi barındırmaktadır. Bununla birlikte, İsrail'in güney Suriye'deki askerî varlığı ve dolaylı enerji nüfuzu, Rusya'nın küçülen askerî

fakat büyüyen ticari konumu, Çin'in sessiz fakat kararlı sanayi genişlemesi ve ABD'li şirketlerin -Chevron ve ConocoPhillips örneklerinde görüldüğü üzere hızla ilerleyen- artan ilgisi, Suriye'yi çok kutuplu bir enerji-jeopolitiği laboratuvarına dönüştürmüştür.

TESPAM'ın 2024 tarihli raporunda ortaya konan öngörülerin büyük ölçüde doğrulanmış olması (Akyener, 2024a), bu alandaki analiz metodolojisinin isabet payını teyit etmekte; aynı zamanda önümüzdeki on yıllık dönem için ortaya konan 2100 projeksiyonlarının da temkinli fakat temellendirilmiş bir yol haritası sunduğu değerlendirilmektedir. Unutulmamalıdır ki, Suriye'nin enerji potansiyeli -büyük küresel oyuncuların iştahını kabartacak ölçekte olmasa da- ülkenin kendi yeniden inşasını finanse edebilecek, bölgesel istikrara katkı sağlayabilecek ve Türkiye'nin Doğu Akdeniz-Basra Körfezi eksenindeki stratejik konumunu pekiştirebilecek yeterlilikte bir potansiyeldir. Bu potansiyelin, güvenlik, şeffaflık ve toplumsal meşruiyet üçgeninde başarıyla yönetilmesi, hem Suriye halkının hem de bölgesel istikrarın uzun vadeli çıkarına hizmet edecektir.

XI. REFERANSLAR

Akyener, Oğuzhan. (2024a). Suriye'de Güncel Gelişmeler Işığında Yeni Dinamikler ve Enerji Kaldırıcı. TESPAM Yayınevi.

Akyener, Oğuzhan. (2024b). Kızılma-3: Güçlü Türkiye İçin Enerji Anahtarı. TESPAM Yayınevi.

Al Arabia Law. (2026, February 4). Syria economy 2026: Post-sanctions era & \$216 billion reconstruction. <https://www.al-arabia-law.com/en/syrian-economy-insights/>

Al Jazeera. (2025a, April 1). Syria hit with nationwide power outage amid grid failures. <https://www.aljazeera.com/news/2025/4/1/syria-hit-with-nationwide-power-outage-amid-grid-failures>

Al Jazeera. (2026a, January 20). Syria's war-ravaged oil sector faces tough road to recovery, analysts say. <https://www.aljazeera.com/economy/2026/1/20/syrias-war-ravaged-oil-sector-faces-tough-road-to-recovery-analysts-say>

Al Jazeera. (2026b, January 19). Power lines and power struggles: Unpacking Syria's push towards unification. <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/19/power-lines-and-power-struggles-unpacking-syria-push-towards-unification>

Al Majalla. (2026a, April 16). The US plan to turn Syria into an oil transit hub. <https://en.majalla.com/node/330636/business-economy/us-plan-turn-syria-oil-transit-hub>

Al Majalla. (2026b). Dark times: Syria struggles with increasingly longer power cuts. <https://en.majalla.com/node/317941/business-economy/dark-times-syria-struggles-increasingly-longer-power-cuts>

Al-Monitor. (2026, July). Syria launches gas project with Saudi firm in latest Gulf energy partnership. <https://www.al-monitor.com/originals/2026/07/syria-launches-gas-project-saudi-firm-latest-gulf-energy-partnership>

Arab News. (2025, September 25). Saudi Arabia and Qatar pledge \$89 million to support Syria's public sector. <https://www.thenationalnews.com/business/economy/2025/09/25/saudi-arabia-and-qatar-pledge-89-million-to-support-syrias-public-sector/>

Arab News. (2026). Can foreign energy investment help power Syria's recovery after years of war? <https://www.arabnews.com/node/2649484/amp>

Atlantic Council. (2025, September 24). Is a new era of Turkey-Syria economic engagement on the horizon? <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/is-a-new-era-of-turkey-syria-economic-engagement-on-the-horizon/>

BESA Center. (2026, July 2). Israeli gas exports to Syria: The dilemma of formalizing direct gas cooperation. <https://besacenter.org/israeli-gas-exports-to-syria-the-dilemma-of-formalizing-direct-gas-cooperation/>

Bloomberg. (2025, April 27). Saudi Arabia, Qatar to pay Syria's World Bank debt, unlocking funds. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-04-27/saudi-arabia-qatar-to-pay-syria-s-world-bank-debt-unlocking-funds>

- Building Markets. (2026, May 15). How Syrian entrepreneurs in Türkiye are navigating the post-Assad transition. <https://www.buildingmarkets.org/reports/ai-applications-for-small-medium-sized-enterprises-pztsn>
- Crisis Group. (2026). Golan Heights and South/West Syria. International Crisis Group. <https://www.crisisgroup.org/trigger-list/iran-usisrael-trigger-list/flashpoints/golan-heights-and-southwest-syria>
- Curtis. (2025, December 22). U.S. repeals the Caesar Act in latest move to ease Syria sanctions. <https://www.curtis.com/our-firm/news/u-s-repeals-the-caesar-act-in-latest-move-to-ease-syria-sanctions>
- Daily Sabah. (2025, February 5). Turkish firms eye big expansion plans for Syria, tripling of trade. <https://www.dailysabah.com/business/economy/turkish-firms-eye-big-expansion-plans-for-syria-tripling-of-trade>
- Discovery Alert. (2026, May 15). Syria offshore oil and gas exploration: What's happening in 2026. <https://discoveryalert.com.au/syria-offshore-oil-gas-levant-basin-block-3-2026/>
- EBSCO Research Starters. (2026). Syria's energy consumption. <https://www.ebsco.com/research-starters/power-and-energy/syrias-energy-consumption>
- EIA (U.S. Energy Information Administration). (2015). Syria: International energy data and analysis. https://www.eia.gov/international/content/analysis/countries_long/Syria/
- Enab Baladi. (2026a, February 8). Soaring electricity bills: Power costs squeeze Syrians and test the new government. <https://english.enabbaladi.net/archives/2026/02/soaring-electricity-bills-power-costs-squeeze-syrians-and-test-the-new-government/>
- Enab Baladi. (2026b, March 7). Syria's oil sector, a costly bill and uncertain investments. <https://english.enabbaladi.net/archives/2026/03/syrias-oil-sector-a-costly-bill-and-uncertain-investments/>
- Enab Baladi. (2026c, June). Syrians continue to lead foreign investors in Turkey. <https://english.enabbaladi.net/archives/2026/06/syrians-continue-to-lead-foreign-investors-in-turkey/>
- Energynews.pro. (2025, November 7). Electricity price surge in Syria deepens social and economic crisis. <https://energynews.pro/en/electricity-price-surge-in-syria-deepens-social-and-economic-crisis/>
- EPC. (2026). Syria in the face of Israeli actions: Stalled talks and shifting realities on the ground. <https://epc.ae/en/details/brief/syria-in-the-face-of-israeli-actions-stalled-talks-and-shifting-realities-on-the-ground>
- Forbes. (2026, February 9). Saudi Arabia's \$3 billion Syria reconstruction push has one problem: No rules yet. <https://www.forbes.com/sites/guneyyildiz/2026/02/09/saudi-arabias-syria-bet-3-billion-before-the-rules-exist/>
- Gulfsands. (2026). Syria. Gulfsands Petroleum plc. <https://gulfsands.com/syria/>

- House of Saud. (2026, May 18). Saudi Arabia locks up Syria's \$216B reconstruction. <https://houseofsaud.com/saudi-arabia-syria-reconstruction-iran-war-barrack/>
- IOM. (2026, February 5). Syria Regional Refugee Resilience and Response Plan 2026. <https://crisisresponse.iom.int/response/syria-regional-refugee-resilience-and-response-plan-2026>
- Jamestown Foundation. (2026). Türkiye seeks to use Syria's realignment for Eurasian energy leverage. <https://jamestown.org/turkiye-seeks-to-use-syrias-realignment-for-eurasian-energy-leverage/>
- Jerusalem Post. (2026). Syrian Petroleum Company signs new gas deal with US energy companies ConocoPhillips and Novaterra. <https://www.jpost.com/international/article-899620>
- Jusoor. (2025, March 18). Qatar sends LNG to turn Syria's lights back on. <https://jusoor.co/en/details/qatar-sends-lng-to-turn-syrias-lights-back-on>
- Just Security. (2025, December 19). Caesar Act repeal and the Syria sanctions removal report card. <https://www.justsecurity.org/125619/removing-syria-state-sponsor-terrorism-designation/>
- Karam Shaar Advisory. (2026, February 18). China Syria investment: Capital-light strategy, trade & limits. <https://karamshaar.com/syria-in-figures/china-syria-investment/>
- Kurdistan24. (2025, March 14). Qatar to supply natural gas to Syria via Jordan with US approval: Reuters. <https://www.kurdistan24.net/en/story/829638/qatar-to-supply-natural-gas-to-syria-via-jordan-with-us-approval-reuters>
- Levant24. (2026, June). Syrian investors lead foreign business formation in Turkey. <https://levant24.com/economy/2026/06/syrian-investors-lead-foreign-business-formation-in-turkey/>
- MEED. (2026, June). MEED Business Review – Syria oil and gas sector activity. <https://guest.meed.com/meed-business-review-june-2026/>
- Middle East Eye. (2025, December 29). Turkey plans offshore energy exploration deal with Syria in 2026. <https://www.middleeasteye.net/news/turkey-plans-offshore-energy-deal-syria-2026>
- Middle East Forum. (2026, January 21). Syria's energy sector faces structural, not symbolic, barriers. <https://www.meforum.org/mef-observer/syrias-energy-sector-faces-structural-not-symbolic-barriers>
- Middle East Institute. (2026, May 21). Syria's new investment law and the return of state-mediated market access. <https://mei.edu/publication/syrias-new-investment-law-and-the-return-of-state-mediated-market-access/>
- NBC News. (2024, December 10). Israel strikes and advances into Syrian territory after Assad's overthrow, fueling alarm. <https://www.nbcnews.com/news/world/israel-strikes-advances-syria-buffer-zone-assad-overthrow-rebels-rcna183565>
- New Arab. (2026, May 1). Syria relies on Russia's oil despite pivot to the West. <https://www.newarab.com/news/syria-relies-russias-oil-despite-pivot-west>
- Next Century Foundation. (2026, July). China's strategic gamble in post-Assad Syria. <https://www.nextcenturyfoundation.org/chinas-strategic-gamble-in-post-assad-syria/>

Observer Diplomat. (2025, May 19). Saudi Arabia and Qatar pay off Syria's \$15.5 million debt to World Bank. <https://observerdiplomat.com/saudi-arabia-and-qatar-pay-off-syrias-15-5-million-debt-to-world-bank/>

OFAC (Office of Foreign Assets Control). (2025). Syria Sanctions – Inactive and archived. U.S. Department of the Treasury. <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/syria-sanctions-inactive-and-archived>

OilPrice.com. (2025, March 17). Qatar to supply natural gas to Syria via Arab pipeline. <https://oilprice.com/Energy/Natural-Gas/Qatar-to-Supply-Natural-Gas-to-Syria-via-Arab-Pipeline.html>

OilPrice.com. (2026a). Syria still leans on Russia for oil supply. <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Syria-Still-Leans-on-Russia-for-Oil-Supply.html>

OilPrice.com. (2026b, February 11). Who really owns Syria's oil and gas comeback? <https://oilprice.com/Energy/Energy-General/Who-Really-Owns-Syrias-Oil-and-Gas-Comeback.html>

OilPrice.com. (2026c). Syria still leans on Russia for oil supply. <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Syria-Still-Leans-on-Russia-for-Oil-Supply.html>

Our World in Data. (2026). Syria – Population and demography country profile. <https://ourworldindata.org/profile/population-demography/syria>

PBS News. (2025, December 19). Syria welcomes permanent repeal of sweeping U.S. sanctions imposed during Assad regime. <https://www.pbs.org/newshour/world/syria-welcomes-permanent-repeal-of-sweeping-u-s-sanctions-imposed-during-assad-regime>

Rigzone. (2026, May 13). TotalEnergies resumes Syrian activities with Mediterranean exploration deal. https://www.rigzone.com/news/totalenergies_resumes_syrian_activities_with_mediterranean_exploration_deal-13-may-2026-183678-article/

Risk Advisory. (2026, January 15). Investing in Syria: Sanctions easing but security concerns remain. <https://www.riskadvisory.com/news/investing-in-syria-sanctions-easing-but-security-concerns-remain/>

Risk Intelligence. (2026, March 20). Syria's oil and gas sector – opportunities and challenges. <https://www.riskintelligence.eu/analyst-briefings/syrias-oil-and-gas-sector>

Rudaw. (2026, April 8). Syria looks to return to oil production of 380,000 barrels per day. <https://www.rudaw.net/english/middleeast/syria/08042026-amp>

SaudiGulf Projects. (2026, May 12). QatarEnergy, TotalEnergies, and ConocoPhillips enter Syria offshore exploration agreement. <https://www.saudigulfprojects.com/2026/05/qatarenergy-totalenergies-and-conocophillips-enter-syria-offshore-exploration-agreement/>

Security Council Report. (2026, April 1). Syria, April 2026 Monthly Forecast. <https://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2026-04/syria-90.php>

SNHR (Syrian Network for Human Rights). (2025, December 19). The lifting of secondary sanctions under the Caesar Act: A legal shift and its implications for financial and investment compliance. <https://snhr.org/blog/2025/12/19/>

Syrian Dialogue Center. (2026, February 13). Syrian investments in Türkiye: Between waiting and returning. <https://sydialogue.org/en/syrian-investments-in-turkiye-between-waiting-and-returning/>

TESPAM. (2025). TESPAM World Energy Outlook 2025. TESPAM Yayınevi.

The Defense Post. (2026, June 29). Syria slams Israeli incursions after violence in south. <https://thedefensepost.com/2026/06/29/israeli-incursions-syria/amp/>

The National. (2025, August 12). Turkey aims to export 900MW of electricity to Syria by first quarter of 2026. <https://www.thenationalnews.com/business/economy/2025/08/12/turkey-aims-to-export-900mw-of-electricity-to-syria-by-first-quarter-of-2026/>

TotalEnergies. (2026, May 12). Syria: TotalEnergies signs a cooperation agreement on offshore exploration. <https://totalenergies.com/newsroom/syria-totalenergies-signs-a-cooperation-agreement-on-offshore-exploration/>

UNHCR. (2026a). Comprehensive overview of refugee returnees, 30 April 2026. <https://data.unhcr.org/en/documents/download/122248>

UNHCR. (2026b). Global Trends Report 2026. <https://www.unhcr.org/global-trends>

USA for UNHCR. (2026). Syrian refugee crisis: Aid, statistics and news. <https://www.unrefugees.org/emergencies/syria/>

Washington Institute. (2025a). Maintaining momentum in Syria's energy sector. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/maintaining-momentum-syrias-energy-sector>

Washington Institute. (2026a). Syria's pipeline dream meets hard realities. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/syrias-pipeline-dream-meets-hard-realities>

Wikipedia. (2026a). Energy in Syria. https://en.wikipedia.org/wiki/Energy_in_Syria

Wood Mackenzie. (2026, January 21). Syrian oil and gas production set to recover in 2026 as government regains control of key assets. <https://www.woodmac.com/press-releases/syrian-oil-and-gas-production-set-to-recover-in-2026-as-government-regains-control-of-key-assets/>

World Bank. (2026). Syria. World Bank Group. <https://www.worldbank.org/ext/en/country/syria>